

'Magische lessen' door Alice Hoffman

Al in 1995 schreef Alice Hoffman de roman *Practical Magic*, gevolgd door *The Rules of Magic* in 2017. Op verzoek van haar talrijke lezers schreef ze, 25 jaar na haar eerste 'magische' boek, *Magic Lessons*, waarin ze duidelijk maakt waarom alle echtgenoten van vrouwen die Owens heetten in elke generatie voortijdig aan hun eind kwamen, zoals beschreven in haar eerste twee romans. Ze gaat hiervoor terug naar de eerste Owens die Maria heette en in 1664 als baby gevonden wordt door Hannah Owens. Deze Maria, die Hannah's achternaam krijgt, zal op zeker moment een vervloeking uitspreken over alle mannen die verliefd worden op een vrouwelijke Owens.

Het woord 'vervloeking' geeft al aan dat Maria geen gewone vrouw is. Zij heeft een aangeboren talent voor de 'Naamloze Kunsten' die toevallig ook door Hannah beoefend worden. In de praktijk komt dat in hun geval neer op geneeskunst m.b.v. kruiden en een portie helderziendheid. Vrouwen die zich daarmee bezighouden heten tegenwoordig Wicca, maar vroeger was je dan een heks, die gevreesd en gemeden werd, en vaak op een gruwelijk eind kon rekenen. Dat gebeurt dan ook met Hannah die aan haar deur gespijkerd wordt, terwijl haar huis in brand gestoken wordt. Dit alles op last van de officiële echtgenoot van Maria's moeder Rebecca die zich via toverkunst van hem ontdoet ter wille van haar minnaar, de vader van Maria.

We hebben het dan nu wel over 'linkshandige magie' oftewel zwarte kunst.

Maria wordt door haar biologische vader voor vijf jaar verkocht als slavin in het huishouden van een Nederlands echtpaar op Curaçao. Daar leert ze weer nieuwe geneeskunst van de plaatselijke wijze vrouwen en daar komt ze ook de man van haar dromen tegen. Dat is ene John Hathorne die twee gezichten heeft. Op Curaçao is hij een vrije, gelukkige man, maar in Amerika is hij een Puriteinse rechter en heksenjager met een gezin. Maria sluit zich af voor haar eigen helderziendheid en geeft zich aan hem. John vertrekt weer en Maria blijft achter met hun kind, dochter Faith.

Maria besluit John te gaan zoeken in Amerika. Ze kan mee op een piratenschip van Sefardische Joden die tijdens de Spaans Inquisitie hun land uitgezet zijn en zich nu via piraterij wreken. Abraham Dias geeft haar toestemming mee te varen op voorwaarde dat ze zijn zoon Samuel geneest die aan knokkelkoorts lijdt. Samuel wordt verliefd op haar, maar Maria heeft alleen John Hathorne voor ogen.

Ze zal hem vinden; in Salem, waar in 1692 de beruchte heksenprocessen plaatsvonden, maar dat kon Maria toen niet weten. Lange tijd is ze Johns maitresse en weigert ze de waarheid onder ogen te zien, nl. dat er helemaal geen sprake is van echte liefde. Alle remmen gaan los als ze door haar eigen John veroordeeld wordt als heks en naar de galg gestuurd wordt.

Maria wreekt zich door een vervloeking uit te spreken over alle mannen die ooit verliefd zullen worden op Owens-vrouwen. Het is jammer dat ook Samuel daar de dupe van wordt. Hij is degene die Maria zal redden van de galg, maar van een relatie kan geen sprake meer zijn. Als deus ex machina verdrinkt Samuel echter bijna, komt weer tot leven en is nu 'een ander mens', waardoor Maria toch iets moois met hem kan beginnen.

Als tegenhanger van Maria fungeert haar dochter Faith. Zij wordt gekidnapt door een boosaardige kinderloze vrouw die haar min of meer gevangen houdt en haar haar bijzondere gaven probeert te ontnemen. Als Faith weet te ontsnappen, gaat ze zich uit wraak toeleggen op de zwarte kunst. Als ze erachter is gekomen wie haar vader is, laat ze hem eten van een vervloekte stoofpot en wraaktaart. Pas dan komt ze tot bezinning. Het verhaal eindigt dan met de woorden: "*Lees zoveel mogelijk boeken. Kies altijd voor moed. Zie nooit meer een vrouw verbranden. Weet dat liefde het enige antwoord is.*"

Behalve het sterk feministische thema verwerkt Alice Hoffman ook haar verzet tegen onderdrukking in *Magische Lessen*. En dat geldt dan niet alleen voor heksen, maar ook voor de verdreven Joden uit Portugal en Spanje en de inboorlingen in Amerika. Naast magische lessen worden er ook veel geschiedenislessen door het verhaal geweven. Op zich dus een heel boeiend boek, ware het niet dat er een paar zwakke plekken te bespeuren zijn.

De reden waarom het hele boek tot stand is gekomen, namelijk uitleg geven over de mannen-vervloeking - die overigens ondoordacht en egoïstisch is en hoegenaamd niet past in het beeld van een Wijze Vrouw - komt op losse schroeven te staan als Maria's geliefde Samuel toch gewoon haar minnaar kan worden. Bovendien is Maria niet eens een echte Owens. In *Magische Lessen* zijn het juist ook de vrouwen die verkeerde keuzes maken en de mannen mogen daarvoor boeten. Alice Hoffman, de feministe, geeft hiermee wel een vreemd beeld van emancipatie, maar zeker ook van haar hoofdgedachte dat liefde allesbepalend is.

Wat magie betreft: zowel Maria als dochter Faith maken fout op fout qua inschattingsvermogen, ondanks hun helderziendheid, dus het heks-zijn biedt weinig garanties voor een gelukkig leven. Hun geneeskunsten worden beschreven in de vorm van lijstjes ingrediënten en hun uitwerking en die medicatie wordt vrijwel uitsluitend aan vrouwen toegediend die bijna alleen maar komen met liefdesproblemen. Dat is al met al wel een hele zwakke beschrijving van magische lessen. Daarnaast zijn de diverse karakters met weinig diepgang neergezet en is de schrijfstijl afstandelijk, opsommend en belerend. Kortom, na lezing van dit boek heb ik geen behoefte de hierop volgende twee magische boeken van Alice Hoffman te gaan lezen. En dat is jammer, want zelden heb ik een roman gelezen die zoveel indruk op me heeft gemaakt als haar eerdere roman uit 2020, *De wereld die kenden*.

Uitgeverij Orlando, 2021

Pagina's 397

Vertaald uit het Engels door Saskia Peterzon - Kotte (*Magic Lessons*)

ISBN 978 9083 166 360

Recensie door Janny Wildemast, maart 2022